тенденції до демократизації англійської мови, до зближення її писемно-літературної частини з усно-розмовним різновидом. “Внутрішні запозичення” не тільки кількісно збагачують словниковий склад, але й певним чином визначають і якісні зміни в процесах розвитку сучасної англійської мови шляхом словотвору та семантичної еволюції лексики.

SUMMARY

This article is dedicated to the process and results of inner borrowing due to the contacts between the national varieties of English, standard and substandard language. Such loans not only enrich the vocabulary but bring along certain qualitative changes in mechanisms and means of replenishment on the background of a modern trend of English going more democratic.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. The New Oxford American Dictionary, ed. by E.Jewel, F.Abate. – New York, Oxford: Oxford University Press, 2001. – 2023 p.
2. Lederer R. Foreword // Dictionary of Americanisms. – Hoboken, New Jersey: Wiley and Sons, 2003. – P.V- XIV.
3. Tynan T. Dictionary Goes Pop // Houston Chronicle. – 2003. – July 2. – P. 14.
4. Major C. Introduction // Juba to Jive. A Dictionary of African-American Slang, edited by C. Major. – New York: Penguin Books, 1994. – 548p.
5. Macquarie Book of Slang. General Editor: J. Lambert.- Macquarie University, Australia, 2001. – 276p.
6. The New Oxford Thesaurus of English. - Oxford: Oxford University Press, 2000. –1087p.
7. Tomkins R. Why Prosperity Turns Us Into Linguistic Paupers // Financial Times. – 2003. – Aug.1. – P. 6.
8. Safire W. On Language // Houston Chronicle. – 2003. - June 29. – P. 6C.
9. Green L. African American English. A Linguistic Introduction. - Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 285p.
10. Dillard J. L. A History of American English. – Harlow: Longman, 1992. – 257p.
11. Rickford J.R., Rickford R. J. Spoken Soul. The Story of Black English. – New York: John Wiley and Sons, 2000. – 267p.
12. MacNeil R., Cran W. Do You Speak American? – New York: Doubleday (Random House), 2005. - 230p.
13. Tawa R. Oxford English Dictionary May Try On Some Bling-bling // Austin American-Statesman. – 2003. – July 13. – P.9.
14. Snitherman G. Black Talk. Words and Phrases from the Hood to the Amen Corner. – Boston, New York: Houghton Miffin Company, 2000. – 306p.
15. Dalzell T. Flappers 2 Rappers. American Youth Slang. – Springfield, Massachusetts: Merriam – Webster, 1996. – 256p.
16. Baker P. Fantabulosa. A Dictionary of Polari and Gay Slang.– London, New York: Continium, 2002. – 242p.

ТИПОЛОГІЯ ІМЕННОГО СЛОВОТВОРУ КОРЕЙСЬКОЇ, АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВ

В.Д. Кан

У статті визначаються та обґрунтовуються основні принципи зіставлення як споріднених, так і генетично-віддалених мов: системний підхід, опора на семантику зіставлюваних етимонів та врахування при цьому національно-культурного компонента.

Базовим є системний підхід до порівняння, суть якого полягає у врахуванні всіх зв'язків й відношень між одиницями кожної зіставлюваної мови, зокрема парадигматичних, синтагматичних та епідигматичних. Останні сприяють з’ясуванню ономасіологічного рівня, передусім внутрішньої форми як мотивуючої ознаки похідного та складного слова корейської, англійської, української та російської мов.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ, ЇЇ АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЗВ’ЯЗОК ІЗ НАУКОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

Теоретичне мовознавство на сучасному етапі розвитку характеризується підвищеним інтересом до проблем, пов'язаних із зіставно-типологічним аналізом мов. Це зумовлено прагненням сучасної лінгвістики виробити ефективні методи

аналізу мовних явищ, незалежно від їхньої приналежності до тієї чи іншої мовної системи.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Значення зіставно-типологічного аналізу протягом останніх десятиліть розцінювалося по-різному. Проте на сьогодні, як вважають представники зіставного мовознавства, організатори, співорганізатори та активні учасники міжнародної наукової конференції "Проблеми зіставної семантики", зокрема М.П.Кочерган, В.М.Манакін, Н.Б.Мечковська, Р.В.Болдирєв, зіставлення мов різних систем вже є не просто методичним прийомом, що сприяє більш глибокому і ґрунтовному їх вивченню, а одним із наукових і серйозних методів сучасних лінгвістичних студій.

МЕТА СТАТТІ

– охарактеризувати основні принципи зіставного дослідження словотвірної семантики різноструктурних мов.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

– проаналізувати наявні методики зіставних досліджень у сучасній лінгвістиці;

– визначити процедуру зіставного дослідження словотвірної семантики у різноструктурних мовах;

– з'ясувати роль афіксації у процесах словотвірної номінації в корейській, англійській, українській та російській мовах.

НАУКОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

У структурній типології актуальним є як «генетичне», так і «аналогове» зіставлення, тобто порівнюються однорідні явища в мовах неспоріднених (див. Мечковская 2000: 24 – 36). Виходячи з цієї теоретичної передумови, можна порівнювати також мови, що мають значні генетичні й типологічні відмінності. Це твердження, звичайно, не є новим, адже ідея порівняти між собою різноструктурні мови сягає далекої давнини.

Проблеми порівняння мов вирішувалися лінгвістичними школами залежно від їх загальнотеоретичних позицій щодо розуміння принципових розбіжностей між генетичним спорідненням (покладеним в основу порівняльно-історичного мовознавства) і типологічною близькістю мов, на яку спирається зіставно-типологічний аналіз. Зокрема, Р.О.Якобсон так розмежовував сфери їхнього застосування: "Генетичний метод має справу зі спорідненням, ареальний – з суміжною спорідненістю мов, а типологічний – з ізоморфізмом. На відміну від споріднення і суміжною спорідненістю, ізоморфізм не пов'язаний обов'язково ні з фактором часу, ні з фактором простору. Ізоморфізм може поєднувати різні стани однієї мови або два стани (як одночасних, так і окремих у часі) двох різних мов, причому як мов, розташованих по сусідству, так і мов різних за походженням" (Якобсон 1963: 102). Американський учений Х.Бірнбаум вносить уточнення, що основна сфера встановлення генетичного споріднення – це план вираження мови, представлений різними рівнями її звукового аспекту – від конкретного поверхнево-фонетичного до досить абстрактного рівня репрезентації, традиційно йменованого морфологією.

Різні точки зору лінгвістів на типологію, а в зв'язку з цим і дещо відмінні результати аналізованого матеріалу типологів сприяли новим підходам до методики проведення зіставних досліджень.

На думку М.П.Кочергана, "повний контрастивний аналіз лексико-семантичних систем мов повинен включати зіставлення на всіх її рівнях (від значень – до лексико-семантичних полів), причому аналіз повинен базуватися на **принципі системності**, відповідно до якого слід брати до уваги всі зв'язки й відношення між одиницями кожної зіставлюваної мови: 1) *парадигматичні* (внутрішньослівні, синонімічні,

антонімічні, гіперо-гіпонімічні й міжпольові), 2) *синтагматичні*, які уточнюють й об'єктивізують результати парадигматичного вивчення, та 3) *епідигматичні*, які не лише уточнюють перші два аспекти, а й сприяють з'ясуванню ономасіологічного й прагматичного рівнів (це передусім внутрішня форма слова як мотивуюча ознака, яка по-різному представлена в семантиці слова)" (Кочерган 1996: 3).

Виходячи з принципу системності, зазначає М.П. Кочерган, роль еталона зіставлення повинна виконувати інтернаціональна за своєю суттю *когнітивна система – сукупність знань про дійсність,* однаковою мірою незалежна від зіставлюваних мов. Але оскільки така система в термінах семантики ще до кінця не описана (Кочерган 2003: 4), то її частково компенсує **семантичний принцип.** "Опора на семантику дає змогу розкрити максимально широку сукупність системно зумовлених структурних характеристик мови, що в свою чергу дозволяє розкрити взаємовідношення між мовою і мисленням" (там само).

Цілком погоджуємось із М.П.Кочерганом, що і цей принцип не може вважатися до кінця вичерпним, адже в мовознавчій науці "відсутні повні семантичні словники, які б фіксували всі наявні в мовах значення. Брак таких словників призводить до суб'єктивізму в дослідженнях. Ідеальним варіантом був би універсальний семантичний словник. А поки що дослідникам залишається відштовхуватися від значень слів однієї з зіставлюваних мов, причому для цього використовуються дані тлумачних словників, які не бездоганні в плані стратифікації значень (непоодинокі випадки, коли слова з ідентичною семантикою в словниках зіставлюваних мов мають неадекватну кількісну та якісну характеристику, і навпаки)" (Кочерган 1996: 6).

Наступний **принцип** – це врахування **національно-культурного компонента** зіставлюваних мовних систем. У семантичній структурі, з одного боку, міститься «мала семантика», а з іншого, – «сума додаткових співзначень та емоційних уявлень – «велика семантика», які відображають «внутрішнє життя слова» і в сукупності своїх складників утворюють «ідіосемантику», максимально наближену до внутрішньої форми слова» (Снитко, Левинская 1992). Уже сама внутрішня форма номінативних одиниць відбиває національний спосіб об'єктивації результатів пізнавальної діяльності, національну ментальність.

До національно-культурного компонента входять також національні асоціації, пов'язані з певними словами, які для кожної мови є неповторними, однак ніколи не фіксуються в тлумачних та перекладних словниках. Це перш за все: 1) асоціації, пов'язані з внутрішньомовними чинниками (внутрішня форма слова, вплив переносних значень, словотвірні парадигми, звукові зближення тощо) та 2) асоціації, пов'язані з національно-культурним контекстом у найширшому розумінні. Хоч вони належать до периферії семантичної структури значення слова, однак є дуже важливими для міжкультурного спілкування, оскільки породжують комунікативні перешкоди.

У зіставній семантиці зараз все більшого поширення набуває соціо-семіотичний підхід, завданням якого є вивчення лексичної семантики мов у зв'язку з пізнавальною діяльністю носіїв цих мов, когнітивними процесами, поняттями, в яких зафіксована певна картина світу, для того, щоб подолати межі, які відділяють одну від одної спільноти людей з різними культурами. Саме це пояснює той факт, що на сьогодні все більше активізується зіставлення різноструктурних мов, передусім слов'янських та європейських, їх внутрішніх закономірностей та розвитку. Водночас розширення культурних, політичних, економічних та інших зв'язків української спільноти з народами Далекого Сходу зумовлює глибоке знання мовно-культурних фондів і цих країн.

Вибір корейської, англійської, української та почасти російської мов для зіставлення словотворчих властивостей не є випадковим і пояснюється тим, що відмінні в генеалогічному відношенні ці мови утворюють таке мовне середовище, яке сприятиме здобуттю абсолютно нових як теоретичних, так і практичних результатів для зіставної словотвірної семантики.

Засоби словотворення, зокрема у зіставному аспекті, найбільш чітко демонструють специфічні ознаки мов. Тут слід згадати і про те, що серед 10 індексів типологічної класифікації мов, що були свого часу запропоновані Дж. Грінбергом, майже половина є словотворчими. Саме тому питання про типологічне вивчення словотворення та можливості різних підходів до його розв'язання й донині лишається актуальним.

Щодо зіставного вивчення похідного слова, то лише наприкінці XX ст. з'явились поодинокі роботи, в яких розглядаються словотвірні можливості іменників та прикметників у російській та українській мовах (Л.Б.Мартинова, Л.О.Медведєва).

В одній з останніх праць із зіставного словотворення – дисертації Л.В. Сегіна "Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм дієслів динамічної просторової локалізованості в українській і польській мовах" (2003 р.) – вказується на те, що, незважаючи на пріоритетність цього напряму сучасної лінгвістики, *зіставне вивчення словотвору споріднених та неспоріднених мов поки що не можна віднести до числа тих, що інтенсивно розвиваються. У контрастивній* дериватології не вирішені такі актуальні проблеми, як вибір одиниці зіставлення, роль твірної основи, напрями зіставлення загалом. Ці спостереження ще раз засвідчують своєчасність та нагальну необхідність досліджуваної нами проблеми словотвірної семантики загалом та афіксального словотворення в типологічному вимірі зокрема.

Словотвір у корейській мові, як і в інших зіставлюваних нами мовах, широко використовується для вираження модальності мовця, а також для емоційної та експресивної оцінки. Деякі засоби словотвору спеціально служать в мові для цих цілей. Перш за все треба назвати суфікси, близькі за своїм значенням до суфіксів суб'єктивної оцінки. Вони належать до емоційно-експресивних афіксів, є досить чисельними в корейській мові і вживаються в словах корінної корейської лексики. Пор., наприклад, слова 등 – "спина" і 등 어리, 등떠리, 등때기.

В українській та російській мовах це демінутивні суфікси: пестливі: укр. *дівчин**онька**, мат**інка***, рос. *голуб**чик*** та згрубілі: укр. *п'ян**юга**, стар**езн**ий*, рос. *рот**ище*** тощо.

Англійська мова має незначні можливості словотворчої експресії, що зумовлено насамперед її типологічними характеристиками: емоційне ставлення переважно виражається через лексичні засоби. Проте, досить обмежений набір мовних засобів (емотивно оцінних лексем меліоративної і пейоративної конотації), використовуваних для вираження емоційного почуття-відношення, пояснюється тим, що емоційність в англосаксонській культурі ніколи не розглядалася як позитивне явище (***ninnyhammer*** – *простак*, *дурень,* ***last-ditcher*** – *уперта людина,* ***ego-tripper*** – *самозакохана людина, егоїст* тощо).

Показово, що безліч корейських суфіксів емоційної оцінки вживаються у складі слів-соматизмів, що позначають частини тіла людини, наприклад: 배 – "живіт" – 배따기, 배쿵이, 배지 – "пузо"; 뺨 – "щока" – 뺨따귀 і т.ін. При цьому слід сказати, що значення суфіксів цієї групи не завжди постійні. Так, наприклад, за посередництвом суфікса 퉁이 утворюється слово 귀퉁이 зі значенням "край, кінчик вуха". Те ж саме значення має і слово 귀때기. Можливо, ці явища пов'язані з втратою або послабленням суфіксами емоційної оцінки свого значення.

Зрозуміти суб'єктивні мотиви, що послужили поштовхом для мовної словотворчості, і водночас виявити загальні закономірності способу творення слова допомагає реконструкція внутрішньої форми слова. А оскільки в будь-якій мові словотвірно маркується те, що є біологічним, соціально або культурно значимим у свідомості народу, то можна припустити, що словотвірний акт певним чином організує смисловий простір мови, зумовлюючи добір значимих фактів і встановлюючи між ними певний зв'язок.

Словотвірно маркована лексика розкриває культурно-історичну специфіку мови з урахуванням системних зв'язків між одиницями мови і культурно значимими

концептами. Саме тому похідне слово, що є однією з мовних структур представлення знань, яскравіше, ніж інші, немотивовані слова, містить такий семіотичний концепт, як "інтерпретант" (Кубрякова 2004). В ньому наочніше експлікується результат предметно-пізнавальної діяльності людини, що обирає сама "стратегії інтерпретації" у своїй мовотворчій діяльності (див. Вендина 2002).

Тут слід звернутися до реалій (або лінгвокультурем), які існують у кожного народу, в кожній мові і які часом важко перекласти іншою мовою. У кожного етносу є свої певні предмети, уявлення, традиції, звичаї, обряди, яких не має в інших культурах. Це є саме тим, що визначає культуру, що її характеризує й уособлює. Наприклад, в українській мові маємо лінгвокультуреми *покуття, узвар, козак,* в російській – *самовар* та ін., зрозумілі носіям цих мов. В корейській мові також чимало реалем, яких немає в інших мовах, адже корейська культура дуже давня й самобутня. Ці номінації здебільшого позначають побут корейців, зокрема традиційну їжу та напої, одяг, взуття та предмети побуту і т. ін. Наприклад, таке поняття, як 온돌/온돌방 є безеквівалентною лінгвокультуремою, тобто не має аналогу в інших зіставлюваних мовах. Наприклад, українською мовою ми можемо тільки розгорнути це поняття, щоб його пояснити. Таким чином, це слово можна перекласти описовим методом як "систему опалення корейського житла в разі нагрівання підлоги". Або інше слово 소주, яке позначає корейський традиційний алкогольний напій, який виготовляють переганяючи рис, також лексема 누룩 вживається на позначення закваски з рису, на основі якої далі виготовляється рисова горілка 소주.

Виникнення синхронно-релевантних похідних та складних слів зумовлюється потребами всіх функціональних сфер спілкування.

Похідні слова в корейській мові утворюються шляхом приєднання до смислової кореневої морфеми 실질형태소 формальної морфеми 형식형태소, тобто афіксів 접사 (коренів-суфіксів та префіксів). Префікси в корейській мові виконують тільки словотворчу функцію. Причому, як і в зіставлюваних англійській та українській мовах, творення слів за допомогою префікса, зазвичай, не впливає на його зміну як частини мови, наприклад, кор. 날고기 – "*сире м'ясо*", 날가죽 – "*необроблена шкіра*" – іменники; 내밀다 – "*вишитовхувати*", 내뻗다 – "*простягати*" – дієслова; рос. *артист – артист-к-а, колхоз – колхоз-ник, переплет – переплет-чик.*

Складені слова, зокрема іменники в корейській мові, як і в зіставлюваних мовах, утворюються за моделями так званого внутрішнього синтаксису. Наприклад, творення багатьох слів відбувається за моделлю "позначуване + позначувальне": 나루 배 – "*пором*", 코 등 – "*перенісся*". Для порівняння можна навести такі приклади з рос. "*водолечебница*", "*трудодень*". При цьому слід зазначити, що в корейській мові в окремих випадках слово з одним і тим самим значенням може бути утворено за обома моделями, наприклад, "козеня" – 염소새끼 (козел + дитина) і 새끼염소 – (дитина + козел); "медвежа" – 곰 새끼 або 새끼곰 і т. ін. Тут велике значення має та ознака, яку було покладено в основу кожної номінації, тобто внутрішня форма слова.

Як видно, процеси словоскладання та префіксального й суфіксального словотворення в корейській мові мають яскраво виражену ознаку стягнення багатослівних назв, номіналізації. Водночас їм притаманна універсальна тенденція до економії мовного матеріалу, коли за одним словом у системі мови можливе закріплення цілого ряду твірних значень.

З одного боку, обмеженість кількості афіксів, а з іншого, – абстрактність та широта їхніх значень, пояснює те, що один і той же афікс може виражати не тільки різні відтінки одного й того ж значення, але й деколи зовсім різні значення. Таким чином, багатозначність переходить в омонімію.

Омонімічними в корейській мові є: суфікс 이 іменниковий (порівняйте його різні значення: 앞잡이 – "прислужник", 손잡이 – "ручка", "рукоятка", 해돋이 – "схід

сонця”, 풀이 – “рішення”, 길이 – “довжина”) і 이 дієслівний (наприклад, 죽이다 – “вбивати”, 녹이다 – “плавити”, а також 높이다 – “підвищувати”).

Водночас певна семантична невизначеність деяких словотворчих афіксів призводить до того, що їх значення дещо перехрещуються. Це сприяє синонімічності і вираженню схожості відтінків значення. Так, наприклад, синонімічними в окремих випадках є суфікси 치, 뜨기, 내기 (пор. 서울 치, 서울뜨기 та 서울내기 – “сеулець”, “мешканець столиці”).

Синонімічність афіксів призводить до того, що в корейській мові можуть утворюватися слова з одним й тим самим значенням за допомогою афіксів (наприклад, 게으름뱅이 та 게으름쟁이 – “*ледар*”). Такі слова існують деякий час як варіанти слова, але зрештою один з цих варіантів, як правило, виходить з ужитку, а інший закріплюється як нормативний.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, основними принципами при зіставленні як споріднених, так і генетично-віддалених мов на сьогодні вважаються: 1) системний підхід, 2) опора на семантику зіставлюваних словотвірних номінацій та 3) врахування при цьому національно-культурного компонента.

Базовим є системний підхід до порівняння, суть якого полягає у врахуванні всіх зв'язків й відношень між одиницями кожної зіставлюваної мови, зокрема парадигматичних, синтагматичних та епідигматичних. Останні сприяють з’ясуванню ономасіологічного рівня, передусім внутрішньої форми слова як мотивуючої його ознаки.

Аналізуючи похідну лексику та словоскладання корейської мови у зіставленні з англійською, українською та російською, ми виходимо з того, що словотвірний акт, як і будь-який акт діяльності, має місце лише тоді, коли він мотивований потребою, оскільки саме потреби є джерелом будь-якого виду людської діяльності, зокрема й мовотворчої. Дослідження цих потреб (імпліцитно представлених у кожному досліджуваному слові) сприяє розумінню внутрішньої форми слова, а також системи ціннісних орієнтацій мовця. А оскільки цінності формуються на основі потреб людини, то в словотвірно маркованих одиницях мови експлікується інформація про систему її цінностей, розкриваються особливості світобачення, світовідчуття й світосприймання. Похідне і складне слово при такому підході виявляється, по суті, моделлю представлення знання про світ як складного процесу його чуттєво-розумового усвідомлення людиною. У зв'язку з цим словотвірний акт стає логічним актом словотворення, що дозволяє проникнути в глибини людської свідомості і таємниці народного духу, у складний процес збагнення й освоєння світу природи і людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мартинова Л.Б. Словотвірний потенціал слів тематичної групи «рослини» в українській та російській мовах // Система і структура східнослов’янських мов. – К.: Національний педуніверситет імені Михайла Драгоманова,1998. – С. 191 – 198.
2. Медведева Л.А. Сопоставительное исследование словообразовательных возможностей русского и украинского языков (на примере ЛСГ имен прилагательных со значением цвета) // Русское языкознание. – 1980.– Вып. 1. – С. 117 – 124.
3. Мечковская Н.Б. Общее языкознание: Структурная и социальная типология языков. – Минск: Амалфея, 2000. – 368с.
4. Якобсон Р.О. Типологические исследования и их вклад в сравнительно-историческое языкознание / Новое в лингвистике. – Вып. 3. – М.: Изд-во иностран. лит-ры, 1963. – С.63 – 105.
5. Кочерган М.П. Зіставна лексична семантика: проблеми і методи дослідження // Мовознавство. –1996. – №2 – 3. – С. 3 – 11.
6. Кочерган М.П. Про семантичний принцип контрастивних лінгвістичних досліджень // Проблеми зіставної семантики: Зб. наук. ст. – К.: КНЛУ. –2003. – С. 3 – 7.
7. Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560с.

8. Селіванова О.О. (2001) Когнітивний аспект контрастивної ономасіології // Мовознавство. –2001. – №1.– С. 71 – 75.
9. Сегін Л.В. Структурно-семантична типологія словотвірних парадигм дієслів динамічної просторової локалізованості в українській і польській мовах: Автореф. дис… канд. філол. наук / Донецьк, 2003.– 20 с.
10. Снитко Е.С., Левинская Е.Е. Внутренняя форма эмотивно-оценочных единиц в современном усаком языке // Русское языкознание. -1992.- № 24. - С. 57-62.
11. Вендина Т.И. Словообразование как источник реконструкции языкового сознания // Вопросы языкознания. –2002. – № 4. – С. 42 – 52.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА КАТЕГОРІЗАЦІЯ ГУМОРУ

І.К. Кобякова

У статті розглядається дієвість мовотворчої функції у парадигмі несерйозних текстів – авторських висловлювань та колективних жартів. Осмислюється таксономія нетипових текстів.Ключові слова: мовотворча функція, метазнаки гумору, нетипові тексти, алоніми, соціальний та лінгвістичний досвід, лінгвістичний експеримент.

В сучасній лінгвістиці значна увага фокусується на дослідженні аспектів комунікації: вивчаються не тільки письмові тексти, але й усна розмовна мова, не тільки вербальні, але й невербальні форми комунікації, не тільки серйозне, але й так звані несерйозні висловлювання.

Намітилась тенденція до вивчення мовотворчої функції (МТФ), її реалізації у різних дискурсах. відповідними засобами. Аналіз МТФ являє собою евристичний інтерес для розкриття як її механізму, так і для проспекцій типологічних досліджень. Уявляється, що авторські гумористичні висловлювання (АГВ) і неавторські жарти (НЖ) - це типовий локус реалізації МТФ. Аналіз МТФ у згаданих текстах препарує осмислення гумористичної ситуації, розпізнання природи гумору, його варіативного представлення та категорізації.

Енігматична сутність гумору викликає інтерес різних вчених, а серед них - психологи [1; 2] та філологи [3; 4; 5; 6; 7; 8].

Гумор є складною естетико - мислительною категорією. Його алоніми представлені широким спектром метазнаків (див.табл.1)

Таблиця 1 - Метазнакова представленість гумору

комічність	забавність	балагурство	дотепність	гострослів‘я	сміх	іронія
веселе, забавне, невдале, чудне	забавне, веселе, вражаюче	жарти, амбівалентність, дворушництво	парадокс, двозначність, нонсенс	каламбур, гра слів, зевгма, оксиморон	Незвичайне сприйняття, доброзичливість	Ренонсиація, висміювання

Гумор асоціює з комічним [5, 153]. Комічне з’являється в ситуаціях, сприймається як веселе, дотепне або безглузде. Комічне базується на протиріччі між формою та змістом, іноді воно проявляється в грі словом, в жарті, пов‘язане з емоційним, привабливим [5,150-153].

Комічний феномен, за твердженням З.Фрейда, включає пародію, іронію, сатиру і гумор, принижує гідність людини, виявляє слабкість, залежність інтелектуальних здібностей від потреб тілесних.

Категорія комічного реалізується в текстах балагурства, творах „сміхової” культури. Проблемами комічного переймається літературознавство [7, 3], естетика [9, 7], філософія [10, 52] та психологія [2, 209]. Гумор співвідноситься з дотепністю, якому належить особлива роль в системі творчих здібностей людини. Перша формальна класифікація прийомів дотепності належить Цицерону [11, 83]. За Цицероном, дотепність реалізується в словесних формах двозначності, каламбурах, незвичайних трактуваннях власних імен, в прислів’ях, алегоріях, метафорах.